

Medicinos studentų alkoholinių gėrimų vartojimo ir rūkymo įpročiai

ALCOHOL DRINKING AND SMOKING HABITS AMONG MEDICAL STUDENTS

Jūratė Burneckienė¹, Danutė Dučinskienė², Leonardas Lukoševičius¹, Aurimas Kašauskas³, Donatas Kondratas¹, Jurgita Vladičkienė²

Kauno medicinos universiteto Biochemijos katedra¹, Kauno medicinos universiteto Sveikatos vadybos katedra², Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakultetas³

Santrauka

Tyrimo tikslas – įvertinti rūkymo ir alkoholinių gėrimų vartojimo paplitimą tarp medicinos studentų bei jų požiūrį į šiuos žalingus įpročius. 2003 metais atlikta anoniminė anketinė apklausa, kurioje dalyvavo 543 pirmo kurso Kauno medicinos universiteto Odontologijos ir Medicinos fakultetų studentai.

Beveik penktadalis tyrime dalyvavusių studentų (16,4 proc.) nurodė, jog rūko reguliariai, 15,7 proc. – rūko nereguliariai. 19,3 proc. studentų nurodė, jog rūkyti pradėjo dėl įtampos mokantis, šeimoje ar bendraujant su draugais, 24,3 proc. teigė, kad rūkyti pastūmėjo draugai. Didžioji dalis studentų (67,8 proc.) teigė, jog jų požiūris į rūkančius draugus tolerantiškas. 95,8 proc. rūkančių studentų nuomone, galima gyventi nerūkant. 89,7 proc. tyrime dalyvavusių studentų teigė, jog jie bent kartą gėrė stiprius alkoholinius gėrimus. 61,7 proc. apklaustųjų tvirtino, jog alkoholio vartojimo tikslas – pagerinti nuotaiką, savijautą, 8,3 proc. – apsvaigti, 20,4 proc. – neišsiskirti iš kompanijos. 35,1 proc. studentų požiūris į alkoholio vartotojus buvo nepalankus, 64,9 proc. – tolerantiškas.

Išvados. Trečdalis tyrime dalyvavusių medicinos studentų nurodė, jog reguliariai ar nereguliariai rūko. Beveik penktadalis studentų teigė, jog rūkyti pradėjo dėl įtampos mokantis, šeimoje ar bendraujant su draugais. Didžioji dalis rūkančių studentų toleruoja ir savo draugų rūkymą. Devyni iš dešimties studentų yra ragavę stiprių alkoholinių gėrimų. Du penktadaliai studentų tvirtino, jog alkoholis teikia malonumą, penktadalis nurodė, jog švenčiant šventes ir kitomis progomis alkoholis būtinas. Daugiau nei pusė studentų manė, jog alkoholio vartojimo tikslas – pagerinti nuotaiką, savijautą.

Reikšminiai žodžiai: alkoholinių gėrimų vartojimas, rūkymas, studentai.

Summary

The aim of the present research was to assess prevalence of smoking and drinking habits between medical students and their attitude to those harmful habits. In the year 2003, we conducted an anonymous survey of 543 first year Odontology and Medicine Faculties students in Kaunas University of Medicine. One third of the students, taking part in our survey, indicated smoking regularly or occasionally. Almost one fifth of them maintained that they started smoking because of the studying stress, problems in the family or the stress of socializing with friends. Most of the student smokers tolerated their friends smoking. Nine out of ten students had tried strong alcoholic drinks. Two fifths of the students maintained that alcohol gives pleasure, and one fifth of them indicated that alcohol is necessary for celebrating and on some other occasions. More than half of the students thought, that strong drinks were mood improving.

Key words: alcohol drinking, smoking habits among medical students.

Jūratė Burneckienė, KMU Biochemijos katedros docentė, 1970 m. apgynė daktaro disertaciją „Pentozinio ciklo fermentų aktyvumas širdies raumenyje eksperimentinio miokardo infarkto ir reparacinių procesų biostimuliacijos metu“. Spaudoje paskelbė 55 mokslinius darbus. Mokslinių tyrinėjimų sritys: mineralinės medžiagos ir jų svarba medžiagų apykaitai, studentų gyvensena.

Danutė Dučinskienė, 1997 m. baigė KMA, 1998 m. – pirminę rezidentūrą, 2000 m. – antrinę sveikatos priežiūros vadybos rezidentūrą, KMU. 2004 m. apgynė daktaro disertaciją „Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų gyvenimo kokybė ir jai įtakos turintys veiksniai“. Mokslinių tyrinėjimų sritys – sveikatos priežiūros valdymas, gyvenimo kokybė, pacientų teisės.

Leonardas Lukoševičius, profesorius. 1968 m. apgynė disertaciją „Energoplastiniai pakitimai kepenyse, stimuliuojant reparacinius procesus širdies raumenyje eksperimentinio miokardo infarkto metu“, o 1989 m. – habilitacinį darbą „Kepenų ir miokardo transliacijos aparato funkcinės ypatybės ūmios eksperimentinės miokardo išemijos metu“. Paskelbė 126 mokslinius straipsnius. Mokslinių tyrinėjimų sritys: antropogeninių veiksnių įtaka medžiagų apykaitai, antsvorio ir kitų rizikos veiksnių biochemija.

Aurimas Kašauskas 2005 m. baigė Kauno technologijos universiteto gimnaziją, nuo 2005 m. – Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto studentas. Nepriklausomas programuotojas: interneto ir intraneto sprendimai, web sistemų kūrimas, apskaitos sistemų projektavimas bei kūrimas.

Donatas Kondratas, 1967 m. baigė Kauno politechnikos instituto Chemines technologijos fakultetą ir 1973 m. KPI Bendrosios chemijos katedroje aspirantūrą (doktorantuūrą). 1974 m. apgynė disertaciją „Termoapdoravimo ir legiravimo geležies pogrūpio metalais įtaka seleno turinčių mangano galvaninių dangų kai kurioms savybėms“. Paskelbė daugiau kaip 30 mokslinių straipsnių. Mokslinių tyrinėjimų sritys: metalų elektrochemija ir korozija, ekologija, studentų gyvenimo.

Jurgita Vladičkienė, 1995 m. baigė KMA, 1996 m. – pirminę rezidentūrą, 1998 m. – sveikatos priežiūros vadybos rezidentūrą. 2002 m. apgynė daktaro disertaciją „Lietuvos bendrosios praktikos gydytojų darbo motyvacija ir jai įtakos turintys veiksniai“. Mokslinių tyrinėjimų sritys – sveikatos priežiūros kokybė, darbo motyvacija, bendradarbiavimas sveikatos priežiūroje.

Jauni žmonės labai pažeidžiami: gali greitai įsitraukti vartoti narkotikus, tabaką ar alkoholį. Nesveika gyvenimo būdas – rūkymas, nesaikingas alkoholinių gėrimų vartojimas, netinkama mityba, nepakankamas fizinis aktyvumas – didina lėtinių neinfekcinių ligų riziką. Pasaulio sveikatos organizacija pasiūlė šių ligų profilaktikos strategiją, kur nemaža dėmesio skiriama kovai su rūkymu ir girtavimu [1,2].

Studentai palyginti sveika populiacijos dalis, siekianti aukštojo išsimokslinimo, tačiau juos, kaip ir visą visuomenę, vargina įvairūs sveikatos sutrikimai. Įvairių šalių mokslininkai, besidomintys studentijos sveikatos problemomis, ieško veiksnių, galinčių nepalankiai veikti studentų sveikatą. Užsienio akademinio jaunimo sveikatos tyrimai rodo, kad vienokie ar kitokie sveikatos sutrikimai vargina 47–75 proc. visų studentų. Daugumos tyrėjų nuomone, vyresnių kursų studentai dažniau nei pirmakursiai serga lėtinėmis ligomis dėl nesveikos gyvenimo, neracionalios mitybos, fizinio pasyvumo, vis labiau plintančių žalingų įpročių [3–6]. Dėl nejudrios veiklos vyravimo tiek vyrai, tiek moterys nutukę, piktnaudžiauja alkoholiniais gėrimais ir rūko [5–7]. Lietuvos paauglių ir suaugusiųjų gyvenimo būdas nėra palanki sveikatai [8]. Lietuvoje atliktų tyrimų duomenimis, studentų gyvenimo būdas nėra sveika: per mažai fiziškai aktyvūs, mityba neatitinka

sveikos mitybos reikalavimų, daug studentų turi žalingų įpročių [9–12]. Lietuvoje ir daugelyje Europos šalių alkoholinius gėrimus vartojančių jaunu žmonių daugėja [13]. Rūkymo paplitimas tarp medicinos studentų mažesnis nei kitų tokio paties amžiaus žmonių Lietuvoje, tačiau rūkančių medicinos studentų požiūris į rūkymo keliamą žalą ir rūkymo apribojimus gydymo įstaigose yra liberalesnis [14]. Šio tyrimo tikslas – įvertinti rūkymo ir alkoholinių gėrimų vartojimo paplitimą tarp studentų medikų bei jų požiūrį į šiuos žalingus įpročius.

TIRTŪJŲ KONTINGENTAS IR TYRIMO METODIKA

Anoniminės anketinės apklausos būdu 2003 m. gegužės mėn. buvo apklausti visi Kauno medicinos universiteto Odontologijos ir Medicinos fakultetų pirmo kurso studentai. Tyrime iš viso dalyvavo 543 pirmakursiai, 67 proc. jų (n = 364) mokėsi Medicinos fakultete, 33 proc. (n = 179) – Odontologijos fakultete. 80,3 proc. (n = 436) dalyvavusių tyrime – moterys, 19,7 proc. (n = 107) – vyrai. Didžioji dalis studentų vidurines mokyklas baigė mieste (91,5 proc., n = 497), 8,5 proc. (n = 46) – kaime; 82,5 proc. (n = 448) studentų iki stojimo į aukštąją mokyklą gyveno mieste, 17,5 proc. (n = 95) – kaime.

Pagal lietuvių ir užsienio tyrėjų literatūrą

sudaryta anoniminė anketa, kurioje pateikti uždarojo, pusiau uždarojo bei atvirojo tipo klausimai, skirti išsiaiškinti studentų rūkymo (11 klausimų) ir alkoholinių gėrimų vartojimo (13 klausimų) paplitimą bei požiūrį į šiuos žalingus įpročius.

Tyrimo medžiaga apdorota SPSS 10,0 versijos statistiniu duomenų analizės paketu.

Statistinių ryšių stiprumas vertintas pagal susijusių požymių chi kvadrato (χ^2) kriterijų, skaičiuotas jo laisvės laipsnių skaičius (lls) bei statistinis reikšmingumas. Visoms hipotezėms tikrinti taikytas reikšmingumo lygmuo 0,05.

REZULTATAI

Rūkymo paplitimas. Dauguma pirmo kurso studentų (67,0 proc., $n = 364$) nurodė, jog jie nerūko, 16,4 proc. ($n = 89$) – rūko reguliariai ir 16,6 proc. ($n = 90$) – rūko nereguliariai. 72, 9 proc. ($n = 396$) teigė, jog yra bandę rūkyti.

24,3 proc. ($n = 132$) studentų nurodė, jog rūkyti juos pastūmėjo draugai, 1,8 proc. ($n = 10$) – tėvų pavyzdys, 2,8 proc. ($n = 15$) – šaunaus vaikinio ar merginos įvaizdis, 1,1 proc. ($n = 6$) – reklama, 19,3 proc. ($n = 105$) – rūkyti pastūmėjo įtampa mokantis, darbe, šeimoje, bendraujant su draugais.

20,6 proc. ($n = 112$) studentų nurodė, jog per dieną surūko mažiau nei 20, 0,4 proc. ($n = 2$) – 20 ir daugiau cigarečių per dieną. 10,1 proc. ($n = 55$) pirmakursių tvirtino, jog surūkomų cigarečių skaičius turi tendenciją mažėti, 6,3 proc. ($n = 34$) – turi tendenciją didėti, 12 proc. ($n = 65$) nurodė, jog surūkytų cigarečių skaičius nekinta.

6,4 proc. ($n = 35$) studentų nurodė, jog metė rūkyti daugiau nei prieš metus, 3,1 proc. ($n = 17$) – mažiau nei prieš dvejus metus.

22,8 proc. ($n = 124$) apklaustųjų požiūris į rūkančius draugus nepalankus, 67,8

proc. ($n = 368$) – tolerantiškas, 1,1 proc. ($n = 6$) – palankus. 44,2 proc. ($n = 240$) studentų požiūris į rūkantį gydytoją yra nepalankus, 47 proc. ($n = 255$) – tolerantiškas, 1,3 proc. ($n = 7$) – palankus.

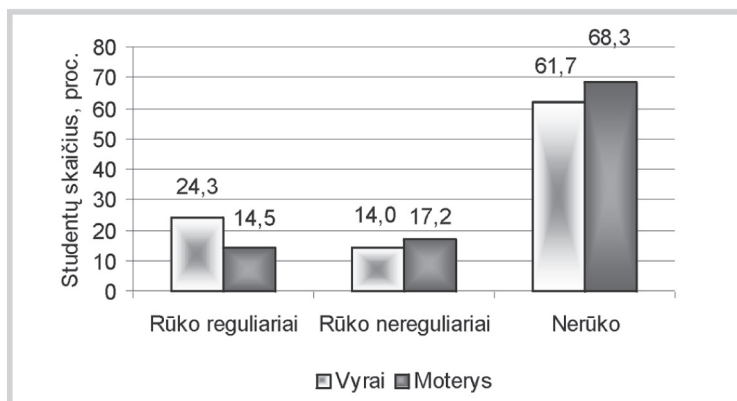
35,4 proc. ($n = 192$) pirmakursių nurodė, jog jų šeimoje rūko tėvas, 13,1 proc. ($n = 71$) – jog rūko mama, 13,3 proc. ($n = 72$) – rūko brolis, 5,5 proc. ($n = 30$) – rūko sesuo, 35,2 proc. ($n = 191$) – rūko draugas. 95,8 proc. ($n = 520$) studentų nuomone, galima gyventi nerūkant.

Palyginus rūkymo paplitimą tarp pirmo kurso studentų pagal lytį, nustatyta, jog rūko didesnė dalis vyrų nei moterų ($\chi^2 = 6,180$, lls = 2, $p < 0,05$) (1 pav.).

Didesnė dalis vyrų (43,9 proc.) nei moterų (33,0 proc.) nurodė, jog rūko ir jų draugai ($\chi^2 = 4,475$, lls = 1, $p < 0,05$). Palyginus rūkančius studentus pagal mokyklos baigimo vietą, nustatyta, jog statistiškai reikšmingai didesnę dalį miesto mokyklas (51,2 proc.) nei kaimo mokyklas baigusiu studentų (15,4 proc.) rūkyti pastūmėjo įtampa mokantis, darbe, šeimoje ar bendravimo su draugais problemos ($\chi^2 = 6,192$, lls = 1, $p < 0,05$).

Didesnės dalies miesto mokyklas (69,4 proc.) nei kaimo mokyklas (50,0 proc.) baigusiu studentų požiūris į rūkančius draugus yra tolerantiškas ($\chi^2 = 7,267$, lls = 1, $p < 0,01$). Didesnė dalis miesto mokyklas baigusiu studentų (37,0 proc.), palyginti su baigusiais kaimo mokyklas (17,4 proc.), nurodė, jog šeimoje rūko tėvas ($\chi^2 = 7,099$, lls = 1, $p < 0,01$).

Alkoholinių gėrimų vartojimas. 89,7 proc. ($n = 56$) tyrimo dalyvių nurodė, jog bent kartą yra ragavę stiprių alkoholinių gėrimų. 23 proc. ($n = 125$) teigė, jog niekada nevartojo stiprių alkoholinių gėrimų, 40,3 proc. ($n = 219$) vartoja retai, 32 proc. ($n = 174$) – kiekvieną mėnesį, 4,6 proc. ($n = 25$) – kiekvieną savaitę. 40,1 proc. ($n = 218$) studentų nurodė, jog alkoholio vartojimas teikia malonumą, 20,6 proc. ($n = 112$) nuomone, švenčiant šventes ir kitomis progomis alkoholis būtinas. 61,7 proc. ($n = 335$) studentų įsitikinę, jog alkoholio vartojimo tikslas – pagerinti nuotaiką, savijautą, 8,3 proc. ($n = 45$) – apsvaigti, 20,4 proc. ($n = 111$) – neišsiskirti iš kompanijos. 67,0 proc. ($n = 364$) studentų nurodė, jog dažniausiai vartoja vyną ar šampaną, 31,1 proc. ($n = 169$) – alų, 17,3 proc. ($n = 94$) – degtinę. 35,1 proc. ($n = 163$) studentų teigė, jog jų požiūris į alkoholio vartotojus yra nepalankus, 64,9 proc. ($n = 327$) – tolerantiškas ir

1 pav. Rūkymo paplitimas tarp studentų

2,8 proc. (n = 14) – palankus. 70,3 proc. (n = 382) pirmakursių nurodė, jog jų tėvai vartoja alkoholinius gėrimus, 7,6 proc. (n = 41) teigė, jog alkoholinius gėrimus vartoja jų draugai. 98,3 proc. (n = 534) apklaustųjų tvirtino, jog jiems suprantami alkoholio vartojimo padariniai. 18 proc. (n = 98) nurodė, jog bent kartą buvo pasigėrę taip, kad nieko neatsiminė ir nekontroliavo savęs. 46,6 proc. (n = 226) pirmakursių teigė, jog paskutinį kartą alkoholinius gėrimus gėrė prieš savaitę, 28,9 proc. (n = 140) – daugiau nei prieš mėnesį, 16,1 proc. (n = 78) – prieš mėnesį, 8,5 proc. (n = 41) – vakar.

Didesnė dalis moterų (34,1 proc.) nei vyrų (25,5 proc.) nurodė, jog jų požiūris į alkoholinių gėrimų vartotojus yra nepalankus, o didesnės dalies vyrų (6,9 proc.) nei moterų (1,7 proc.) požiūris yra palankus ($\chi^2 = 9,689$, lls = 2, p < 0,01) (2 pav.).

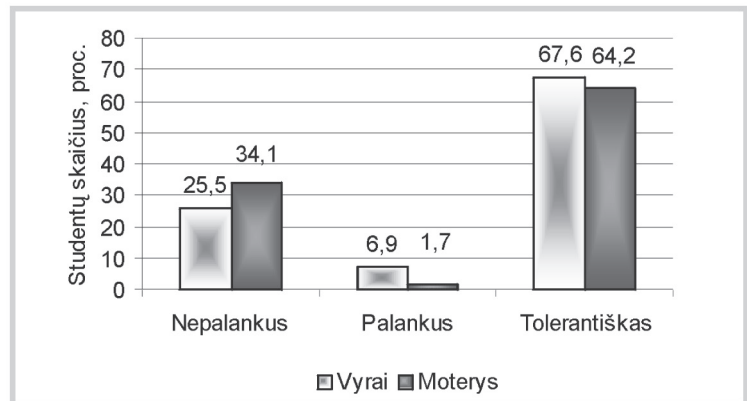
Didesnė dalis vyrų (32,7 proc.) nei moterų (14,4 proc.) nurodė, jog bent kartą buvo išgėrę tiek, jog nekontroliavo savęs ($\chi^2 = 19,370$, lls = 1, p < 0,001).

Didesnė dalis vyrų nei moterų nurodė, jog paskutinį kartą alkoholinius gėrimus vartojo vakar (12,0 proc. vyrų ir 7,6 proc. moterų) ar prieš savaitę (57,6 proc. vyrų ir 44,0 proc. moterų), o didesnė dalis moterų nei vyrų – prieš mėnesį (17,0 proc. moterų ir 12,0 proc. vyrų) ar daugiau nei prieš mėnesį (31,3 proc. moterų ir 18,5 proc. vyrų) ($\chi^2 = 10,048$, lls = 3, p < 0,05).

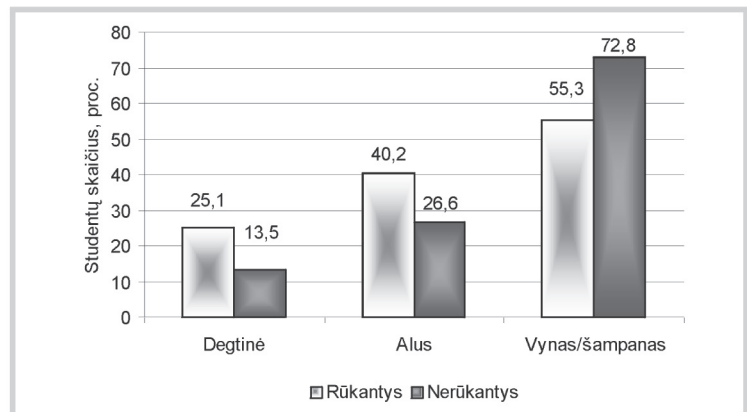
Didesnė dalis miesto mokyklas baigusių studentų (41,4 proc.) nei kaimo mokyklas baigusiųjų (26,1 proc.) teigė, jog alkoholio vartojimas teikia malonumą ($\chi^2 = 4,135$, lls = 1, p < 0,05).

Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp miesto ir kaimo mokyklas baigusių studentų nustatyti vertinant jų atsakymus apie dažniausiai vartojamo alkoholio rūšį: didesnė dalis miesto mokyklas (18,5 proc.) nei kaimo mokyklas (4,3 proc.) baigusių studentų teigė, jog dažniausiai vartoja degtinę ($\chi^2 = 5,900$, lls = 1, p < 0,01).

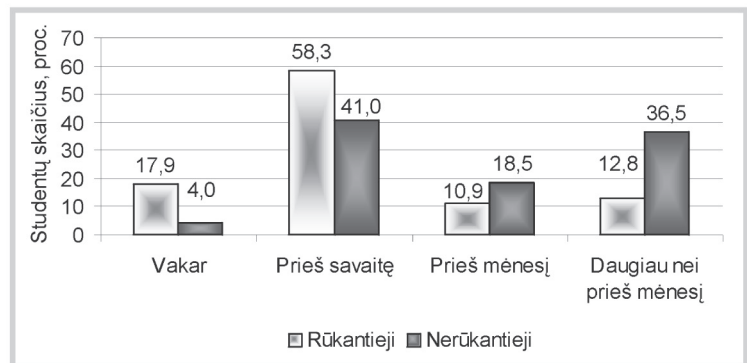
Didesnė dalis rūkančių studentų (97,8 proc.), palyginti su nerūkančiais (85,7 proc.), nurodė, jog bent kartą yra gėrę stiprių alkoholinių gėrimų ($\chi^2 = 18,840$, lls = 1, p < 0,001). Didesnė dalis rūkančių studentų (25,1 proc.) nei nerūkančiųjų (13,5 proc.) iš visų alkoholinių gėrimų dažniausiai vartoja degtinę ($\chi^2 = 11,432$, lls = 1, p < 0,001), taip pat alų – 40,2 proc. rūkančių ir 26,6 proc. nerūkančių studentų ($\chi^2 = 10,315$, lls = 1, p < 0,001), o didesnė

2 pav. Studentų požiūris į alkoholinių gėrimų vartotojus

3 pav. Alkoholinių gėrimų vartojimas rūkančių ir nerūkančių studentų grupėse

4 pav. Alkoholinių gėrimų vartojimo dažnumas rūkančių ir nerūkančių studentų grupėse

dalis nerūkančių studentų (72,8 proc.) nei rūkančiųjų (55,3 proc.) renkasi vyną ar šampaną ($\chi^2 = 16,620$, lls = 1, p < 0,001) (3 pav.).

Didesnės dalies nerūkančių studentų (34,1 proc.) nei rūkančiųjų (21,8 proc.) požiūris į alkoholio vartotojus yra nepalankus ($\chi^2 = 8,611$, lls = 1, p < 0,01).

Didesnė dalis rūkančių studentų (27,4 proc.) nei nerūkančiųjų (13,5 proc.) nurodė, jog bent kartą buvo išgėrę tiek, kad prarado savikontrolę ($\chi^2 = 15,703$, lls = 1, p < 0,001). Didesnė dalis rūkančių studentų (17,9 proc.) nei nerūkančiųjų (4,0

proc.) teigė, jog alkoholį jie vartojo vakar ar prieš savaitę (58,3 proc. rūkančiųjų ir 41,0 proc. nerūkančiųjų), o didesnė dalis nerūkančiųjų studentų, palyginti su rūkančiaisiais, alkoholį vartojo prieš mėnesį (10,9 proc. rūkančiųjų ir 18,5 proc. nerūkančiųjų) ar daugiau nei prieš mėnesį (12,8 proc. rūkančiųjų ir 36,5 proc. nerūkančiųjų) ($\chi^2 = 55,678$, $lfs = 3$, $p < 0,001$) (4 pav.).

REZULTATŲ APTARIMAS

Lietuvoje atlikti tyrimai rodo, kad žalingi įpročiai paplitę tarp studentų [9–12,14,15]. Remiantis Lietuvoje atliktų tyrimų duomenimis, lėtinių neinfekcinių ligų rizikos veiksnių paplitimas priklausė nuo išsimokslinimo [16]. Nors rūkymo paplitimas tarp medicinos studentų mažesnis nei tarp tokio paties amžiaus žmonių bendroje Lietuvos populiacijoje, tačiau sveikatos priežiūros darbuotojų požiūris į šį žalingą įprotį svarbus dėl to, kad rūkantys medikai savo pavyzdžiu daro blogą įtaką pacientams ir visuomenei, be to, tyrimais įrodyta, jog rūkantys medicinos studentai pasižymi liberalesniu požiūriu į rūkymo žalą [14]. Nuo 1994 iki 2002 m. Lietuvoje statistiškai reikšmingai padidėjo rūkymo dažnumas tarp 11–15 metų paauglių bei moterų. Palyginus dvylikos Europos valstybių gyventojų rūkymo įpročius, nustatyta, kad, didėjant išsimokslinimui, rūkymo paplitimas mažėja, ypač tarp jaunesnio amžiaus vyrų [17]. Rūkymas ypač paplitęs pietinėje Europos dalyje: reguliariai rūko 46,0 proc. merginų, studijuojančių Ispanijos universitetuose, ir 47,0 proc. vaikinų, studijuojančių Portugalijos universitetuose. Tailande priešingai – rūko 2,0 proc. moterų ir 14 proc. vyrų. Remiantis tarptautinio tyrimo, atlikto 2002 m. 23 šalyse, rezultatais, statistiškai reikšmingai didesnė dalis vyrų nei moterų rūko Italijoje, Japonijoje, Korėjoje, Slovakijoje, Tailande ir Jungtinėse Amerikos valstijose [6]. 2004 m. Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų gyvenimo kokybės tyrimo duomenimis, kasdien (beveik kiekvieną dieną mažiausiai metus, o vidutiniškai trejus metus) rūkė 30,5 proc. studentų. Iš teigusiuju statistiškai reikšmingai didesnė dalis buvo vyrų (39,7 proc.) nei (21,3 proc.) moterų [15]. Remiantis Lietuvoje atliktų tyrimų duomenimis, 1995–2004 m. medikų vaikinų rūkymo paplitimas reikšmingai nekito, o medikų merginų padidėjo daugiau kaip du kartus [14]. Mūsų tyrimo duomenimis, palyginus rūkymo paplitimą tarp pirmo kurso studentų pagal

lytį, nustatyta, jog rūko daugiau vyrų nei moterų. Neretai atsakomybė už nesikeičiančius medicinos studentų rūkymo įpročius tenka vyresniems jų kolegoms ar net dėstytojams, savo blogu pavyzdžiu skatinantiems taip elgtis ir jaunesnius kolegas, kuriems bendravimas ir mokymasis būtent iš vyresnių kolegų itin svarbus [14]. Mūsų tyrime 47,0 proc. studentų požiūris į rūkantį gydytoją tolerantiškas, 1,3 proc. – net palankus. Galima abejojti, ar toks liberalus studentas, tapęs gydytoju, rūpinsis rūkančiųjų sveikata ir teiks rekomendacijas metantiems rūkyti. Būtina numatyti tinkamą medicinos studentų parengimą sprendžiant pacientų rūkymo problemas, numatant rūkymo profilaktikos priemones [14].

Lietuvoje paaugliai ir suaugę gyventojai pradėjo dažniau vartoti alkoholinius gėrimus [8]. Žalingų įpročių plitimui tarp jaunų žmonių neabejotinai didelės reikšmės turi auklėjimas šeimose [17].

Studentai taip pat gana dažnai vartoja alkoholį [9,15]. Lietuvoje atlikus studentų tyrimą, skirtą išnagrinėti alkoholio vartojimo paplitimui, paaiškėjo, jog stiprius alkoholinius gėrimus 2 ar 3 kartus per mėnesį vartoja daugiau nei trečdalis studentų (34,3 proc.). Trečdalis vartojo alkoholinius gėrimus bent kartą per savaitę. 40,8 proc. studentų teigė, jog, jų nuomone, alkoholį pradėjo vartoti daugiau studentų, palyginti su pirmu kursu [15]. Mūsų tyrimo duomenimis, didesnė dalis miesto (41,4 proc.) nei kaimo mokyklas (26,1 proc.) baigusiu studentų teigė, jog alkoholio vartojimas teikia malonumą. Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp miesto ir kaimo mokyklas baigusiu studentų nustatyti vertinant atsakymus apie dažniausiai vartojamo alkoholio rūšį: didesnė dalis miesto mokyklas (18,5 proc.) nei kaimo mokyklas (4,3 proc.) baigusiu studentų teigė, jog dažniausiai vartoja degtinę. 2002 m. duomenimis, miesto moksleivių, kurie reguliariai vartoja alkoholinius gėrimus, yra daugiau [13].

Studentų medikų žalingi įpročiai nagrinėjami todėl, kad neabejojama, jog sveikatos priežiūros darbuotojų piktnaudžiavimas alkoholiniais gėrimais ir rūkymas nepadės sumažinti šių įpročių paplitimo tarp pacientų ir tarp būsimų medicinos specialistų. Įvairių tyrimų duomenimis, matantiems rūkančius sveikatos priežiūros darbuotojus susiformuoja klaidinga nuomonė, kad rūko dauguma jų, panašios tendencijos nagrinėjant alkoholio vartojimą [18–20].

Lietuvos paauglių ir suaugusiųjų gyven-

sena nėra palanki sveikatai. Neigiamos gyvenimo kitimo tendencijos, ypač paauglių, gali didinti Lietuvos gyventojų riziką sirgti lėtinėmis ligomis. Todėl būtina rengti efektyvesnes sveikatos ugdymo programas, kurios turėtų būti įgyvendinamos nuo vaikystės [8], o medicinos studijų metu geriau informavus studentus apie žalingų įpročių padarinius, kovos su jomis būdus, galima būtų tikėtis geresnės ne tik studentų, bet ir visos visuomenės sveikatos.

IŠVADOS

1. Trečdalis tyrime dalyvavusių medicinos studentų nurodė, jog rūko regu-

liariai ar nereguliariai. Beveik penktadalis studentų teigė, jog rūkyti pradėjo dėl įtampos mokantis, šeimoje ar bendraujant su draugais. Didžioji dalis rūkančių studentų toleruoja ir savo draugų rūkymą.

2. Devyni iš dešimties studentų yra ragavę stiprių alkoholinių gėrimų. Du penktadaliai studentų tvirtino, kad alkoholis teikia malonumą, o penktadalis nurodė, jog švenčiant šventes ir kitomis progomis alkoholis būtinas. Daugiau nei pusė studentų tvirtino, jog alkoholio vartojimo tikslas – pagerinti nuotaiką, savijautą.

Literatūra

1. The World Health Report 2002: reducing risks, promoting healthy life. Geneva: World Health Organization; 2002.
2. Diet, nutrition and the prevention of chronic diseases: report of a WHO Expert Committee. WHO Technical Report Series. Report No. 916. Geneva: World Health Organisation; 2003.
3. Demers A, Kairouz S, Adlaf EM, Gliksman L, Newton-Taylor B, Marchand A. Multilevel analysis of situational drinking among Canadian undergraduates. *Soc Sci Med* 2002;55(3):415–24.
4. Vakefliu Y, Argjiri D, Peposhi I, Agron S, Melani AS. Tobacco smoking habits, beliefs, and attitudes among medical students in Tirana, Albania. *Prev Med* 2002;34(3):370–3.
5. Stock C, Kucuk N, Miseviciene I, Guillen-Grima F, Petkeviciene J, Aguinaga-Ontoso I, et al. Differences in health complaints among university students from three European countries. *Prev Med* 2003;37(6 Pt 1):535–43.
6. Steptoe A, Wardle J, Weiwei C, Baban A, Glass K, Pelzer K, et al. An International comparison of tobacco smoking, beliefs and risk awareness in university students from 23 countries. 2002. Available from: URL: <http://www.blackwell-synergy.com/entry/que-ry.fcgi>
7. Wechsler H, Lee JE, Kuo M, Seibring M, Nelson TF, Lee H. Trends in college binge drinking during a period of increased prevention efforts. Findings from four Harvard School of Public Health College Alcohol Study surveys: 1993–2001. *J Am Coll Health* 2002;50(5):203–17.
8. Grabauskas V, Zaborskis A, Klumbienė J, Petkevicienė J, Žemaitienė N. Lietuvos paauglių ir suaugusių žmonių gyvenimo pokyčiai 1994–2002 metais. *Medicina* 2004;40(9):884–90.
9. Vainauskas S, Pazdrazdytė R, Baubinas A. Alkoholio vartojimo paplitimas tarp studentų medikų. *Sveikatos mokslai* 2000;2:16–22.
10. Dičkutė J, Milašauskienė Ž, Klumbienė J, Padaiga Ž. Kauno medicinos universiteto studentų gyvenimo ypatumai ir rizikos veiksnių tarp jų paplitimas 1995–1997 metais. *Medicina* 2000;36(9):957–63.
11. Veryga A, Sutkutė G. Rūkymo paplitimas bei požiūrio į rūkymą skirtumai tarp rūkančių ir nerūkančių Kauno medicinos universiteto VI kurso medicinos fakulteto studentų 1995–2002 m. *Biologinė psichiatrija ir psichofarmakologija* 2003;5(1):2–4.
12. Petkevicienė J, Kardelis K, Misevicienė I, Petrauskas D. Kauno aukštųjų mokyklų studentų fizinio aktyvumo, žalingų įpročių ir studijų krypties sąsaja. *Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas: mokslo darbai*. Kaunas 2002;4(45). p. 77–83.
13. Šumskas L, Zaborskis A. Lietuvos moksleivių alkoholinių gėrimų vartojimas (1994–2002). *Medicina* 2004;40(11):1117–23.
14. Veryga A, Stanikas T. Kauno medicinos universiteto Medicinos fakulteto studentų rūkymo įpročiai ir požiūris į rūkymo kontrolę. *Medicina* 2005;41(7):607–13.
15. Dučinskienė D. Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų gyvenimo kokybė ir jai įtakos turintys veiksniai: daktaro disert. Kaunas: Kauno medicinos universitetas; 2004.
16. Klumbienė J, Petkevicienė J, Tamošiūnas A, Plieskienė A, Misevicienė I, Milašauskienė Ž. Lėtinių neinfekcinių ligų rizikos veiksnių paplitimo pokyčiai 1987–1999 metais. *Medicina* 2002;38(1):77–85.
17. Garmienė A, Žemaitienė N, Zaborskis A. Family time, parental behaviour model and the initiation of smoking and alcohol use by ten-year-old children: an epidemiological study in Kaunas, Lithuania. *BMC Public Health* 2006;6:287.
18. Cavelaars AEJM, Kunst AE, Geurts JJM, Crialesi R, Grotveld L, Helmer U, et al. Educational differences in smoking: international comparison. *BMJ* 2000;320(7242):1102–07.
19. Kyprilidis K, Langley JD, McGee R, Saunders JB, Williams S. High prevalence, persistent hazardous drinking in New Zealand tertiary students. *Alcohol Alcohol* 2002;37(5):457–64.
20. Kyprilidis K, Gallagher SJ. Incentives to increase participation in an internet survey of alcohol use: a controlled experiment. *Alcohol Alcohol* 2003;38(5):437–41.

Gauta: 2006 11 23

Priimta spaudai: 2007 01 02